

Utdrag ur Jarl Ericssons
Finnar i Gräsmark och Lekvattnet
Kapitlet om Norra Ängen,
sid 218-220 angående

Dom mot
"Store" Jakob Persson Hynninen
1649-05-30

samt kopia av
Göta hovrätts dom i
Huvudarkivet, volym E Vaa:30

Så är det dags för en annan tidig uppodlare i Norra Ängen.

III. PER HYNNINEN, troligen f c1580, finns i mtl under åren 1626-1634. PER hade två kända söner, tydligen från två äktenskap

III.A "STORE" JAKOB PERSSON HYNNINEN, f c1610.

III.B "LILLE" JAKOB PERSSON HYNNINEN, f c1615.

III.A "STORE" JAKOB PERSSON HYNNINEN, f c1610, levde så vitt arkivalierna berättar, ogift och fick ett våldsamt slut. GOTTLUND återberättar i sin "Dagbok..." "...Store Jakob ... han var en stor och stark karl och så stark, att han med blotta knytnäven slog hjärnan ur huvudet på en karl. Han har grymt dräpt många män och de har många gånger kommit för att taga honom fast, men ej kunnat då han haft bössa och andra vapen i stugan. 6 1/2 person hade han dräpt och av dessa var en hans bror ..."

Som ofta inträffar skenar fantasin iväg med årens lopp och många gärningar blir ofantligt överdrivna. Så och med det som "STORE" JAKOB påstods ha gjort. Sedan han så småningom fasttagits, ställdes han inför domarskranket och ur det omfattande domboksprotokollet, hela 6 foliosidor, har följande utdragits:

"ANNO 1649, den 26. januarij, wardt rätt lagha tingh hållit medh Allmoghen aff Frycksdals häradh uthj Skinnergården i Sundh Sochn....

Samma dagh ställdes för Rätten en finne benämpd Store Jacob Pedersson, som här i Häradet utij Engen i Sunds Sochn å Skatte för detta hafwer warit boendes, här sammastädes jämpte annat bedriffuit twenne Dråp, och sedan han therföre på en tijdh haffuer hållit sigh undan på Skogarna, omsijder bliffuit utij ofrijd sin fängslat och wardt nu å Tinge aff åthskillighe personer för åthskillighe bråth anklagat, effter som föllier.

Först framkom en finska widh namn KARIN OLUFSDOTTER i Popetorp i Sunds Sochn, och gaff Klageligen tillkenna, huru som bemählte Store Jacob hade för 4. åhr seda nu om Wårfrudagslöte (25 mars 1645 - JE) slagit ihiäl hennes man LARS LARSSON, som elliest kallades PopeLasse; och aldenstundh dråparen ej bleff för någon tijdh för än nu grippen, så läth hon för 3 åhr sedan intala sigh een förlikningh, at hon intet skulle stå effter hans lijff, och han wille therföre giffue henne Ottetijo Rijkdaler. Men han hade therpå aldrig mehr uthgiffuit än Tiugu Fem Rijkdaler Store Jacob nekte inte till bemählte dråp, uthan widergick thet, säijande så wara tillgångit, at han öffuertaladhe bemählte Pope Lasse, thet han skulle fölgia honom halffannan Mijl bort effter Halm, och när the wore hemkompne medh Halmen till Enghen, ther Store Jacob bodde, och sedan fået maat tillhopa, så ock druckit en stundh, fordrade Pope Lasse för omaket en rågat Skeppa Rågh, men han Jacob wille icke giffua mehr än en brädde Skeppa och förtij bödh then andre heller tagha Halmen till sigh och betalan. Begynte ther medh byta ordh, huar medh annan, och lyktades inthet bätter, än när Pope Lasse reste sigh up emot honom medh en Knijff, tå war han redo medh sin, och skar then andre i Buken, ther aff han dödde andre daghen, thet för fyra åhr sedan skedde Ingen som sågh huru tillgick, leffuer mehr än hustru KARIN SIMONSDOTTER, hwilken haffuer warit dråparens Broders hustru, och nu hans åklagare, för thet han sedan haffuer slagit honom ihiäl. Thenne h. Karin berättade, att Trätan emillan Pope Lasse och Store Jakob begyntes om forslelönen....

Sedan begynte bemählte h. Karin Simonsdotter klagha, huru som thenne Store Jakob hade också dräpitt sin Halffbrodher och hennes förre Man, Lille Jakob Perderson i OLUFFS-messe eet Åhr sedan (29 juli 1647 – JE) thet så tillgångit war.

Store Jakob kom en Lögerdagh heem till them i Engen, och satte sigh till at drickia med Lille Jakob. När the bleffuo något rusige, gick hon medh Lille Jakob sin Man uthij en Bodh at liggia. Straxt kom Store Jakob effter, sparkade på bodhdörren och mante Brodhern uth at slås medh sigh, kallandes honom HoorUnge, och seijandes, at ther han icke finge honom uth, skulle han skiutan ihial genom bodhdörren eller brännan up i Bodhen. När Store Jakob hade så låtit en stundh, gick han ifrån Bodhen. Straxt war Lille Jakob färdigh effter hennes råd, at giffua sigh undan, medh en Bössa på Axlen. Tå han war kommen et ljetet stycke ifrån gården in Uthi Trädetsgårdet, kom Store Jakob så fast springandes effter öffuer Sädesgårdet, at han nådde Lille Jakob medh yxen widh Örat, i thet han kastade effter honom henne öffuer gärdesgården, dock lätt icke bliffua ther medh, utan sprangh i samme Furie och Willa öffuer gården, togh Lille Jakobs Bössa, och först slogh honom ther medh för Huffwudet, så at Hiernan gick uth och han föll till Jorden, sedan stegh bort till en stoor Sten, och slogh Bössan ther emoot några resor, at både Stock och Pijpa gingo sönder, löpandes ther medh åth Skogen och sedan åth Norige. Han hade och för inne i Stuffuan slagit sönder en Kokegryta och Tre Fönster. Effter thetta som skedde om Lögerdaghaffton, bars Lille Jakob in aff gårdsfolcket, och leffde icke längre än till SöndagsMårgonen

Store Jakob nekte intet till gerningen eller någre aff förtalte Omständigheeter, uthan sade sigh haffua så giordt, aff orsaak, at bägges theras Fadher hade mäst bygd up thet Hemmanet Engen, och nu effter hans död, nöt thet Lille Jakob till godho och icke han. Thet förtröt honom, och wille han antinghen haffua en förlikningh för sin förmente rättigheet, nämbliga 20 Rdlr, så kunde han see sigh om på annat ställe, eller then andre skulle undan för honom, och han wille besittan. Men Broderen Lille Jakob wille intet förstå ther till...

Effter thenne håldne Ransakningh togh Rätten alle these målen i betänkiande, och sedan han hade them, som nogaste kunde, öffuerlagdt, bleff äntelighen medh alles råd och samtyckio slutit och Dömbdt, effter som følger, nämbiligen Emedan Store Jakob haffuer frijwilligt så för uthanföre som å Tinget, bekendt och widergått, ... medh Knijff, förekommit, medh sitt Knijffslag i samma Pope Lasses Buuk så illa, att tarmarne äro honom uthgångne, och han daghen effter död bleffuen. Ty bör Store Jakob för thenne sin gernigh, lijka som för öfwerdådigt williedråp, hålst effter han i frijdh sin, fången åhr, giffua Lijff för Lijff effter thet andre Cap. Dråp. B. L.L. ...

Sedan att han Store Jakob haffuer... hoos sin Halffbroder Lille Jakob Pederson begynt träta på honom....slagit sönder hans fönster och Gryta.... mant honom uth till at slås medh sigh... utom gården öffuerfallit honom öffuerdådig och omeneskeligen på flyande foot, först medh yxekastande moot Tinningen och sedan Bösseslagh för Huffwudet eller Pannan, at Hiernan är Uthgången och han daghen effter död bliffuin... Men för Nidingswäret på sin kiötslige Halffbroder straffas till Lijffuet... effter thet 15 Cap. Dråp. Will. L. L.

Doch... uthi Underdåningheet hemstäldt then Högl Kongl Hof Rätten till hans wijdare Förklaringh."

Som vanligt då det gällde dödsstraff skickade Häradsrätten en kopia av rannsak-

ningsprotokollet för vidare bedömning av Kungl Hovrätten.
Hovrättens utslag kom efter fyra månader, daterat "Anno 1649 then 30 Maj
RESOLVERADES effterskreffne Criminalia från Wärmeland

1. EEn ransakningh och Dom från Frycksdalen öffuer een finne Jacob Pedhersson, som haffuer för een tijd sedhan aff fri willie och opsått först dräpet Een benämnd LARS LARSSON och sedermera sin egen halfbroder Lille Jakob såsom och begått nidingswerk och slagsmål; ähr och een förrymbd Soldat som i domen förmäles.

RESOLUTIO: Jakob kan icke benådas, uthan skall androm till exempell och warningh justificeras medh yxa och steglas uthan uppskåff."

III.B Lille JAKOB PERSSON HYNNINEN, f c1615 och död, enligt vad som återgivits i delvis citerat protokoll, 1647, genom dråp av sin äldre broder, Store Jakob, gifte sig 1640 med KARIN SIMONSDTR, f c1622. Karin var dotter till SIMON LARSSON och finns med i mtl från 1640 till o m 1647, 1648 som änka. Lille Jakob var i mtl 1639-47.

JAKOB och KARIN fingo under sitt korta gifte tre söner

III.B.1 PER JAKOBSSON, f c1642

III.B.2 MATTS JAKOBSSON, f c1644

III.B.3 JAKOB JAKOBSSON, f c1646

Ur Jarl Ericssons förord till sin bok Finnar i Gräsmark och Lekvattnet

Jag vill här uttrycka min stora tacksamhet till Gunnar Almqvist, mannen bakom det mycket omfattande arbetet "Sammandrag av Fryksdals härads domböcker 1602-1700". Gunnar Almqvist har mycket välvilligt ställt till mitt förfogande sina fortsatta sammandrag av domstolsprotokollen för Fryksdals härad, nu omfattande tiden 1701-1745. Utöver detta har jag brevväxlat med honom om uppkomna problem, som genom bådas våra funderingar mestadels gått att utreda till rimligt resultat.

Jarl Ericsson, Finnar i Gräsmark och Lekvattnet, 1993:

- Värmlands Museum, <http://www.varmlandsmuseum.se>
- Föreningen Värmlandslitteratur, <http://www.varmlandslitteratur.se/boklista.htm>
- Eva Ericson, 0___ - _____

Almqvist, Gunnar,

- Domboksutdrag rörande Fryksdals härad anno 1610–1678 registrerade av Gunnar Almqvist och Roland Kihlstadius. Utan ort 1969.
- Fryksdals häradsrätts dombok, utdrag av Gunnar Almqvist och Kay Leino. Stencil.
- Sammandrag av Fryksdals härads domböcker 1602–1700. Värmlands museums skriftserie nr 18. 1987. 634 s., ort-, sak- och personregister.
- Sammandrag av Fryksdals härads domböcker 1701–1725. Eget förlag. 1993. 628 s., ort-, sak- och personregister.
- Sammandrag av Fryksdals härads domböcker 1726–1740. Östra Emterviks Hembygdsförening. 1998. 624 s., ort-, sak- och personregister.

Anno 1649. Den 30 Maj afslutades Affom
Presten Criminalia i fira i Skerwelandes Dunge
aff

Jacob Sundares son.	Per Freds Siller, spanne.
Göman & tjuna.	Erlands Gaffel.
Carolo Lindro.	Mans Bergman.
Erius Dryfens.	Jacobo Garcke.
Jacobo Titman.	

Den andra domings dag som fram Juregulalen i Affom
och hinner Jacob Persson som som Gafforn som nu Jacob Persson
till färdan och fog villia och upfatt först döps
för d. Carl Sanden och fälternas som igen fall.
Om det till Jacob färdan och brett miltigast
och flygmilt, ägn och om färdan soldat som i
domus förmäls.

Resoluto Jacob han i den
bändas ruffan till androm till exempel och war
minnes justifieras med ixa och stas och ruffan
och ruff.

Kopia av Göta hovrätts dom rörande Jakob Persson, från Göta hovrätt, Huvudarkivet, volym E Vaa:30
Transkription finns på förra sidan i Jarl Ericsons bok.